

A. I. PUSKAS

A háborús propaganda leleplezése a fronton

A háborús propagandában a horthysták és szövetségeseik, az ún. jobboldali ellenzék pártjai, miután csatlakoztak Hitler szovjetellenes hadjáratához, versengtek a háborús propagandában, annak a szükségét hirdetve, hogy a kommunista és demokratikus mozgalmat háborús úton kell megsemmisíteni. Ebben a vonatkozásban az imrédystáknak és a nyilasoknak sikerült felülmúlniuk a horthystákat.

Ugyanakkor azonban Magyarországon szervezettebbé vált a háborúellenes, antifasiszta mozgalom, és összefonódott a Hitler-ellenes koalíció népeinek harcával.

A magyar nép haladó gondolkodású képviselői arra törekedtek, hogy valamennyi demokratikus erőt egyesítsenek egy háborúellenes, antifasiszta nemzeti harci frontban Magyarországnak az agresszív hitlerista blokkból való kilépése érdekében. Ezért a szovjetellenes háború kezdetétől fogva a Kommunisták Magyarországi Pártja állhatatos és következetes harcot folytatott egy ilyen front létrehozásáért. A párt követelte az azonnali kilépést a háborúból és a különbéke megkötését.

A kommunista párt rendelkezett illegális sajtóval, röpiratokat bocsátott ki, csoportokat hozott létre terjesztésükre. A kommunista párt a sajtókiadványokban közölte a fentebb említett követeléseket, és hazahívta a magyar katonákat a frontról, valamint kiadta a jelszót: „Egyetlen katonát sem Hitlernek!” A KMP magyarországi tevékenységével azonban itt most nem foglalkozunk.

Magyarországon az antifasiszta és háborúellenes harc megszervezésében nagy szerepet játszott a KMP KB Külföldi Irodája, amely a „Pravdá”-ban 1941. július 10-én ismertette a magyar kommunisták és más haladó erők feladatait. Ez az iroda segített a fronton a magyar katonáknak, valamint a Vörös Hadsereg fogságába jutottaknak, hogy megtudják az igazságot a háborúról és a faszizmusról. A KMP KB Külföldi Irodájának vezetésével ugyanezen év szeptemberétől sugározta adásait a Kossuth-rádió a Szovjetunióban, amely leleplezte a horthysták szovjetellenes, sovinszta propagandáját, felhívta a dolgozókat a háború és a faszizmus elleni harcra. A rádióadó rendszeres adásai feltárták a magyar dolgozók előtt a háború tényleges céljait és a valódi helyzetet a frontokon, megmutatták a felszabaduláshoz vezető utat.

A kommunista párt országon belüli harca kapcsolatban volt az emigrációban élő kommunisták tevékenységével. Közülük azok, akik a Szovjetunióban voltak, a Vörös Hadsereg oldalára állt antifasisztákkal együtt, nagy felvilágosító munkát folytattak a fronton a magyar katonák között. A szovjet politikai szervekkel közösen terjesztették az újságokat, a röplapokat a hadifoglyok, valamint a harcban álló magyar hadsereg körében, a fronton megszervezték a rádió útján leadott felhívásokat. A magyar csapatok körében

felvilágosító, háborúellenes munkát végeztek a partizánegységek és -csapatok is, a brjanszki erdőkben harcolóktól egészen az 1944–1945-ben Magyarország területén működőig. A partizánok 1941-ben már 17 röplapot, 1942-ben pedig 120-at adtak ki. A háború éveiben a Szovjetunió területén a partizánok összesen 174, magyar katonához szóló röpcédulát adtak ki 23 millió példányban. Ezenkívül központosított úton 160 matrica röplapot készítettek, amelyeket a fronton sokszorosítottak.

Az a propaganda, amelyet a horthysták a magyar hadseregben folytattak, lényegében azon az elven alapult, hogy a Németországgal való szövetség, következképpen a részvétel a szovjetellenes háborúban is, „nagy politikai siker”, mert ez a szövetség segített Magyarországnak „megnagyobbítani” az országot, elcsatolni a szomszédos államok területét. Minthogy a horthysták nem állíthatták azt, hogy Magyarország és a Szovjetunió között bármilyen konfliktus lenne, elhitték a katonákkal, hogy Magyarország a szovjetellenes háborút csupán mint Németország szövetségese folytatja, valamint azzal a céllal, hogy „meghálálják Hitlernek a területszerzést”, és „örök időkre megtartsák” azokat.

A Szovjetunió iránti gyűlöletet a horthysta propaganda megpróbálta a katonák nacionalista, agresszív, szovjetellenes szellemben nevelésének segítségével felszítani.

A katonák elég gyorsan meggyőződtek a horthysta propaganda hazugságáról. A magyar katonák körében elégedetlenséget, sőt dühöt váltott ki az a tény, hogy a parancsnokság igyekezett eltitkolni az igazságot helyzetükről a fronton a magyar lakosság elől, és ezzel a céllal erősítette a katonai cenzúrát.

Mindehhez hozzá kell tenni, hogy a magyar csapatok a Vörös Hadsereg és a partizáncsapatok elleni harcokban kezdettől fogva súlyos veszteségeket szenvedtek. A rossz ellátás miatt is romlott a magyar katonák erkölcsi állapota. Felháborította őket az a körülmény, hogy a német csapatokat összehasonlíthatatlanul jobban látták el.

Ilyen viszonyok között az az agitáció, amelyet a Szovjetunióban élő magyar hazafiak és a szovjet parancsnokság folytatott, kedvező talajra talált.

Az első 12 miniatűr, magyar nyelvű röpcédula felhívásokat tartalmazott a honvédekhez, hogy ne ontsák vérüket Hitlerért, Horthyért, a grófokért, bárókért, földbirtokosokért és bankárokkért; fordítsák fegyvereiket a fasiszta elnyomók ellen, álljanak át a Vörös Hadsereg oldalára. Már 1941 augusztusának elején terjesztették a magyar katonák között a Vörös Hadsereg oldalára való átváltozáshoz szükséges engedélyeket, amelyeket azután a háború végéig minden röpcédulára rányomtattak.

A horthysta propaganda mindenképpen azt igyekezett a katonákba belesulykolni, hogy Magyarország hadbalépésének oka Kassának a szovjet repülőgépek általi állítólagos bombázása volt. 1941. november 17-én Horthy nyíregyházi beszédében a nyilvánosság előtt újra megismételte ezt a hazug verziót. Ezzel kapcsolatban a magyar fasiszták leleplezése céljából kiadtak egy röplapot, amely szerint: „Erre a hazugságra szüksége van most Horthynak, hogy igazolja a magyar hadsereg hatalmas veszteségeit a keleti fronton. Hitler most újabb 200 ezer magyar katonát követel, hogy bevessék őket az orosz munkások és parasztek elleni háború húsdarálójába.”

Nagy jelentősége volt a magyar hadifoglyok 1942 januárjában megtartott első konferenciájának, amely az összes résztvevő által aláírt kiáltványt intézett a magyar néphez és a hadsereghez. Ebben arról volt szó, hogy: „Nekünk, magyaroknak nincs miért harcolni az orosz testvérek ellen.” A kiáltványt egészében és részleteiben nagy példányszámban, többször kiadták. Közzétették az emigrációban élő magyar tudósok és közéleti

személyiségek felhívását is. Felszólítottak minden hazáját szerető embert, hogy törekedjék Magyarországnak a Szovjetunió elleni háborúja megszüntetésére.

A felvilágosító- és propagandamunka fokozása, amelyet a Vörös Hadsereg politikai szervei és a magyar antifasiszták a fronton folytattak, egybeesett a hitleri Németország és európai szövetségeseik elleni angol–szovjet katonai szövetség szerződésének 1942. május 26-án történő aláírásával. Ennek a dokumentumnak a közzététele és terjesztése a magyar katonák és tisztek között hozzájárult ahhoz, hogy a katonák meggyőződtek a háborút kirobbantó fasiszta blokk vereségének elkerülhetetlenségéről.

1942. június 22-től fogva a Vörös Hadsereg politikai szervei és a magyar antifasiszták elkezdtek a honvédek számára 50 ezer példányban lapot kiadni. Az újság címe „Tábori újság” volt, ugyanaz, mint a magyar fasiszta parancsnokság lapjáé. Ezt azzal a céllal tették, hogy ne veszélyeztessék az antifasiszta újságot olvasó katonákat. 1942. november 20-a után három állandó rovata volt a lapnak: „Mi újság otthon?”, „Mi újság a nemzetközi életben?” és „Miről beszélnek a magyar hadifoglyok?” Ezenkívül 1942. november 6-tól kiadták az „Igaz szó” című újságot. A háború végéig 71 szám jelent meg belőle.

A Vörös Hadseregnek Magyarország határai felé való előrenyomulásával és a hadi cselekményeknek magyar területre áthelyezésével összefüggésben, 1944 szeptember végétől 2 magyar nyelvű újságot adtak ki a magyar lakosság számára: a IV. Ukrán Front politikai vezetősége a „Magyar újság”-ot, amelynek szerkesztője a Vörös Hadsereg őrnagya, Illés Béla magyar író volt; a II. Ukrán Front pedig a „Híradó”-t, amelyet Ráth Károly kapitány szerkesztett.

1944 végén a felszabadult Debrecenben a két szerkesztőséget egyesítették, és Budapest felszabadított részén 1945. január 2-án megjelent a két lap alapján a magyar lakosság részére az új magyar nyelvű újság, az „Új Szó” első száma. Főszerkesztője Illés Béla volt. Ezek az újságok tájékoztató munkát és felvilágosító-propagandisztikus tevékenységet végeztek. Az „Új Szó” c. lapból 78 szám jelent meg.

Ezek az újságok, valamint a „Mi történik otthon” című, a frontokon megjelentetett tájékoztató röplapok, amelyekben felhasználták az elfogott leveleket és a külföldi sajtó híradásait, nagy sikernek örvendtek a magyar katonák körében.

1942 decemberében kezdték kiadni a hadifoglyok leveleinek sorozatát. A levéltárakban sok dokumentumot őriztek meg, amelyek arról tanúskodnak, hogy a fent megjelölt lapokat olvasták és vitatták a frontokon nemcsak a katonák, hanem néhány helyen a tisztek is. Vannak dokumentumok arról is, hogy a katonák ezeket a röp-cédulákat hazavitték magukkal a frontról. A fronton elterjesztett antifasiszta felhívások visszhangra leltek nemcsak a horthysta csapatok katonái, hanem a lakosság körében is. Az országban az emberek ezrei és ezrei titokban hallgatták a Kossuth-rádió adásait is, amelyen keresztül az emigrációban élő magyar kommunisták hozzájuk fordultak.

Különösen érzékelhetővé vált az antifasiszták és a Vörös Hadsereg politikai szerveinek munkája 1944 őszén. Az akkor a Kárpátok frontvonalán tartózkodó három magyar hadsereg fokozatosan felbomlott. A 18. szovjet hadsereg, amely a IV. Ukrán Front kötelékében az első magyar hadsereg ellen harcolt, csak 1944 júliusában sok ezer katonát és tisztet ejtett foglyul, akik közül több mint hatezer, a felvilágosító munka hatására, önként állt a szovjet csapatok oldalára. Ebben az időben a magyar csapatokban különösen erősen fokozódott a németellenes hangulat és a törekvés a háborúból való kilépésre,

amelyek egészében tükrözték a politikai és katonai válságot az országban. Az első magyar hadseregben például gyakorivá váltak a harci parancsok nem teljesítésének és a magyar katonák, élükön a tisztek, csoportos megadásának esetei.

Az események ilyen fordulatát elősegítette az a felvilágosító munka, amelyet a fronton és a hadseregben a magyar antifasiszták a szovjet fegyveres erők politikai munkásaival közösen folytattak. A IV. Ukrán Front és a 18. hadsereg politikai szervei csak 1944. április 25-től május 25-ig magyar nyelven 35 röplapot adtak ki 5 millió 346 ezer példányban, és a fronton keresztül 1430 hadifogoly által írt levelet juttattak Magyarországra. A röplapok között volt olyan is, amely felhívta a magyarokat, hogy tagadják meg a frontra küldést, ne harcoljanak a Vörös Hadsereg ellen. Ennek a röplapnak közvetlen hatására a frontra érkezett 7. gyalogos hadosztályból 1000 katona és tisztkéntes átállt a szovjet csapatok oldalára.

Már volt alkalmam írni a magyar katonák önkéntes átállásáról a Vörös Hadsereg oldalára a propaganda hatására, és ennek a mozgalomnak a méreteiről, különösen a magyarországi harcok idején. Főként arról, hogyan erősödött ez a folyamat Szálasi hatalomrajutása után.

Akkor, amikor az első magyar hadsereg csapatait visszaszorították a magyar határra, ezekben a csapatokban fokozódott a fasiszta propaganda, azzal a céllal, hogy megfélemlítsék a magyarokat azokkal az állítólagos szörnyűségekkel, amelyek rájuk várnak az orosz fogságban. A nyilasok különböző rágalmozó koholmányokkal ijesztgették a katonákat azokról a „garázdalkodásokról”, amelyeket állítólag a Vörös Hadsereg alakulatai az általuk felszabadítandó területeken folytatnak. Az összes fasiszta újságok rendszeresen közöltek rágalmozó cikkeket arról, hogy állítólag a vöröskatonák, elvesztve emberi mivoltukat, rabolnak, erőszakoskodnak, és megölik a semmiben sem bűnös polgári lakosságot. A fasiszta propagandisták röpcédulákat adtak ki a helyi magyar lakosság számára a fasiszták által kitalált állítólagos tények leírásával, amelyek a szovjet csapatok viselkedésére jellemzőek voltak Magyarország területén. Így pl. a „A bolsevikok agyonlövik a hadifoglyokat” című cikkében az „Új Magyarság” című lap (1944. XI. 11-én) ezt írta: „A vörös csapatok az elfoglalt területen naponta rabolnak és kivégzéseket hajtanak végre.”

Ezeket a koholmányokat a nyilasok azzal a céllal nyomtatták ki, hogy csoportokat szervezzenek a felszabadított területen, amelyek a Vörös Hadsereg ellen harcoltak volna. Az egyik ilyen röpcédulában azt írták, hogy „zászlai alatt már több mint 10 ezer ember harcol”.

1944 októberének második felében a propagandának erős fegyver került a kezébe. A magyarországi politikai események, ti. Horthy távozása, Szálasi hatalomra kerülése és a közvetlen hadi tevékenység a fronton nagyon kedvezőek lettek a háborúellenes propaganda fejlesztésére. Különösen sikeresen használták fel azt a tényt, hogy október 26-án Miklós Béla vezérezredes, az első magyar hadsereg parancsnoka ennek a hadseregnek a vezérkari főnökével, Kéri ezredessel együtt átállt a 95. lövészhadosztály szakaszán.

Korábban Miklós Bélához, az első magyar hadsereg parancsnokához, a front szovjet oldaláról delegációt küldtek 40 hadifogoly tiszttel felhívásával. A delegáció elérkezett hozzá, a felhívást tartalmazó levelet a parancsnok eljuttatta Budapestre. A válasszal a szovjet oldalra Gyulai kapitány tért vissza.

Miklós Bélának a szovjet oldalra történt átállásával kapcsolatban a következő munkát végezték el: a) elterjesztették Miklós parancsát és a hadsereghez szóló felhívását.

A parancsot a fronton keresztül három küldöttség, mindegyikben három személy, vitte el, különböző szakaszban. b) Miklós hadsereghez intézett felhívását, amelyet röpcédula formájában nyomtattak ki, majdnem minden hadosztályban elterjesztettek, amely hadosztályok akkoriban előretolt állásban harcoltak; itt ezekre a célokra olyan közös operatív csoportokat hoztak létre, amelyek magyar internacionalistákból és szovjet tisztekből álltak. Az első magyar hadsereg parancsnokának utasításával és felhívásával összesen 67 magyar katonát küldtek a magyar csapatokhoz.

c) A harcoló magyar alakulatok körében ezen a munkán kívül széleskörűen alkalmazták a hangosbemondók rendszerét

Azokon a dokumentumokon kívül, amelyeket a frontvonalon átjutott hadifoglyok terjesztettek, nagy példányszámban terjesztették Miklós Béla röpcédula-felhívásait az agitációs lövedékek útján. Ezeket 76 mm-es normál ágyúból lötték ki. A „Magyar Újság” című lap szerkesztőségének egyik dolgozója leírta ezt a rejtélyes ágyút, ahogy szállították és felhasználták nyomdai kiadványaik terjesztésére, a front első vonalában szétszórva azokat.

Ismeretes, hogy ennek eredményeképpen azokban az alakulatokban, amelyek a Kárpátok frontján álltak, széles körben elterjedt, hogy Miklós Béla átállt a szovjet oldalra, és megkezdte munkáját a német fasiszták elleni harci erők gyűjtése terén.

Október hónapban a 18. hadsereg szakaszán a 145. az ellenséghez átküldött magyar közül 36 visszatért, 935 embert hozva magukkal a szovjet oldalra. Azonkívül, a hadifoglyokkal folytatott beszélgetések eredményeképpen, akik önként jelentkeztek, hogy hajlandók átmenni a frontvonalon, a Vörös Hadsereg oldalára szervezeten 700 ember állt át. Az a tény, hogy októberben a frontnak ezen a szakaszán több mint 10 ezer magyar katona önként átment a szovjet oldalra, (a 18 500 főnyi fogolyból) a fronton folytatott háborúellenes propaganda hatékonyságának fényes bizonyítéka volt.

Csak egy nap alatt, október 24-én, a 351. lövészhadosztály szakaszán nagy csoportokban 962 katona és közöttük 15 tiszt adta meg magát, többek között Kövesi Sándor zászlóaljparancsnok. E csoport majdnem minden katonájánál voltak röpcédulák, amelyeket a magyar internacionalisták és a 18. hadsereg politikai osztálya terjesztett el.

Azoknak a dokumentumoknak a bizonyossága szerint, amelyekben összegezték a munka tapasztalatait, ama tisztek csoportjának véleményére utalva, akik átálltak a szovjet oldalra, a propaganda leghatásosabb eszközeinek a hadifoglyoknak korábbi alakulataikhoz való küldését tartották. A magyar tisztek körében beszédtema volt a szovjet hadsereg hatalmas politikai ereje, amely képes mindenféle félelem nélkül visszaküldeni a magyar katonákat a dolgok valódi állásának propagálása céljából, a háború mielőbbi befejezése érdekében.

Hasonló volt a helyzet más frontokon is. 1944 októberében csak a II. Ukrán Front 80 röplapot jelentetett meg, több mint 6 millió példányban, ebből 2 millió 340 ezret magyar nyelven.

Fennmaradt egy érdekes dokumentum, Zükov tábornoknak, a 7. gárdahadsereg politikai osztálya főnökének jelentése Tevcsenkov altábornagyhoz, a II. Ukrán Front politikai vezetősége főnökéhez a propagandának a magyar katonákra gyakorolt hatásáról. A jelentés hangsúlyozta, hogy a hadifoglyok vallomásai szerint a katonák ellenséges beállítottságúak a háborúval szemben, és kedvező körülmények esetén szívesen megadják magukat.

Ilyen körülmények között – olvassuk a dokumentumban – „szóbeli és írásos propagandánk nemcsak élénk visszhangra talált, hanem komoly hatást gyakorolt” a magyar katonák hangulatára. A propaganda szította a háborút kirobantó német fasiszták, Horthy és kikkje iránti gyűlöletet, és megmutatta a katonáknak az utat életük megmentésére. A hadifogoly katonáknak mikrofon előtti fellépése a bajtársaikhoz szóló felhívással szétoszlatta az orosz fogságtól való félelmet, és segítette a katonáknak, hogy hamarabb legyőzzék belső ingadozásait. Erről maguk a magyar katonák beszéltek, akik önként álltak át a Vörös Hadsereg oldalára „propagandánk hatására”, mint azt ez a dokumentum mondja. Tóth Sz. a 27. tartalékos gyalogezred 2. századának szakaszvezető helyettese rámutatott: „az oroszok elég gyakran fordultak hozzánk hangosbeszélő segítségével. Éjszaka, amikor a lövöldözés szünetelt, egészen közel kúsztak lövészárkainkhoz, zenét és különböző felhívásokat közvetítettek magyar és német nyelven. Én néhány alkalommal személyesen hallottam, hogyan léptek fel a rádióban a magyar katonák azzal a felhívással, hogy álljunk át az oroszok oldalára. Ezek a fellépések erős hatást gyakoroltak a katonákra”. És továbbá: „nálunk a században sok katona volt, akik megelégték a háborút, és szándékukban állt átmenni az oroszokhoz.”

A Magyarország területén folyó harcok idején a szovjet csapatok politikai munkásai és a magyar antifasiszták nagy felvilágosító munkát végeztek a nyilasok által megtevesztett katonák körében. 1944 decemberétől 1945 áprilisáig a III. Ukrán Front 43 röpcédulát adott ki magyar nyelven, összesen 3 millió 610 ezer példányban. A II. Ukrán Front csak a budapesti hadművelet idején 225 röpcédulát nyomtatott ki, több mint 39 millió példányban.

Ez a munka nagy eredményeket hozott. A közel sem teljes adatok szerint a Budapestért vívott harcok idején a II. Ukrán Front szakaszán 6440 katona és tiszt ment át önkéntesen a szovjet hadsereg oldalára a magyar és a német hadseregből. És ezek csupán azok, akiket magukkal hoztak a speciális felvilágosító munka érdekében a frontvonal mögé küldött antifasiszták. Az utóbbiak között volt az a 320 hazafi, akik 1945 februárjának első tizenhárom napján Budán, az ellenséges csapatok likvidálása idején, beszivároghva a bekerítettek körzetébe, többségükben visszatértek, 2192 magyar katonával és tiszttel.

A háborúnak ebben a szakaszában a magyar tisztek nemcsak hogy nem akadályozták a katonákat a szovjet röpcédulák olvasásában és a hangszórók hallgatásában, hanem elő is segítették azt. A magyar hadsereg 1. lovasezredében szolgáló híradós század katonáinál, miután azok teljes létszámban átálltak a Vörös Hadsereg oldalára, sok magyar és német nyelvű röpcédula volt. Elmondották, hogy a német nyelvű röpcédulákat tisztjeik fordították le számukra.

Az 5. gyalogos hadosztály 39. ezredének századparancsnoka, Palásztli főhadnagy, aki 28 katonával együtt önkéntesen megadta magát, ezt mondta: „a szovjet repülőgépek nagyon gyakran szórtak állásunkba röpcédulákat. A katonák vetélkedve olvasták azokat annak ellenére, hogy az orosz röplapok olvasását a legszigorúbban megtiltották. Amennyire én tudom, a katonák elhiszik, amit bennük írtak. Sok katona dicsérte ezeket a röpcédulákat. Nekünk, tiszteknek, figyelnünk kellett arra, hogy a katonák ne olvassák a szovjet röplapokat, és ne hallgassák a rádióadásokat. De nem mindegyik tiszt tette ezt. A tisztek többsége nemhogy nem tiltotta meg, de maguk is hallgatták a moszkvai s londoni magyar és német nyelvű adásokat.”

A levéltárak hasonló tartalmú dokumentumok nagy tömegét őrizték meg. A 46. hadsereg politikai osztályának tájékoztatásában 180 magyar katona és tiszt Csepel-szigeti megadásáról pl. idézzük fel Fichtel Gyulának, a 72. határőr zászlóalj első szakasza parancsnokának szavait: „meghúzódva a házakban, mondta, mi rendszeresen hallgattuk a moszkvai és londoni rádióadásokat. Azt, hogy a magyar és német csapatok Budapest körzetében be vannak kerítve, nagyon gyorsan megtudtuk. Én sok röpiratot olvastam, amelyet az orosz légierő szórt le, s hallgattam az orosz hangszóró adásait . . . Egyszer egy helyiségben ülve meghallottuk, amint az oroszok által elfoglalt partról felhangzanak ezek a szavak: »Magyar testvérek!« Kimentünk az utcára, és úgy hallgattuk a magyar katonák felhívását, akik orosz hadifogságba kerültek, s felszólítottak bennünket, hogy hagyjuk abba a háborút, és kövessük az ő példájukat.

Mi – folytatta Fichtel Gyula – különböző röplapokat találtunk. Emlékszem egy felhívásra, melyet Vörös János vezérezredes intézett a magyar hadsereghez és a magyar néphez. Közülünk sokan megőrizték ezt a röpcédulát.”

A német és magyar csapatok fasiszta parancsnoksága által hozott intézkedések ellenére, mint arra a II. Ukrán Front politikai vezetésének írásbeli jelentése rámutatott, „a magyarok között a katonaszökevények, a dezertőrök és a magukat önként megadókat száma állandóan növekszik”. A 4. gárdahadsereg politikai osztályának jelentése kiemelte: „a magyar katonák néhány esetben egészen szívesen beleegyeztek abba, hogy visszamenjenek egységeikhez, és magukkal hozzák társaikat, még abban a szakaszban is, amikor a németeknek valamilyen sikerük volt azokban a kísérletekben, hogy áttörjenek Budapest felé.”

A magyar katonák erre öntudatosan vállalkoztak, hogy ezzel meggyorsítsák hazájuk felszabadítását. A hazafiakat nem rettentette el a halálos veszély sem, amelynek kitétték magukat ilyen feladatokra indulva. A Szovjetunió Honvédelmi Minisztériumának Levéltára sok magyar katona nevét megőrizte, akik a front vonalán átmenve, életüket adták hazájuk szabadságáért.

Hősiességük elősegítette a honvédek és a tisztek ezreinek átállását a szovjet csapatok oldalára.